

چشم‌های دکه‌ای من

آخرین شانس

علی موسوی زاده

بخش اول نخستین جمله هر داستان، دروازه ای است که خواننده را به جهان متن دعوت می کند. بعضی نویسندگان آن را با بی احتیاطی می نویسند، گویی هنوز مطمئن نیستند خودشان می خواهند وارد شوند یا نه! اما واقعیت این است که اگر جمله آغازین نتواند در همان چند ثانیه نخست یقه خواننده را بگیرد، باقی داستان شاید هرگز فرصتی برای درخشش پیدا نکند. خواننده امروزی، برخلاف دهه های گذشته، با دنیایی از متن ها روبه روست. ازپست های شبکه های اجتماعی گرفته تا رمان های دیجیتال. او برای انتخاب هر داستان تنها چند ثانیه زمان صرف می کند، پس نویسنده باید بداند اولین جمله نه صرفاً آغاز داستان، بلکه «قرارداد ورود» است.

● چرا جمله اول مهم است؟

در همان جمله، نویسنده بی آنکه بخواهد، چند حیز حیاتی را روشن می کند: لحن، فضا، نوع روایت و حتی جهان بینی داستان. جمله اول مثل دست دادن است، اگر شل و بی جان باشد، اعتماد نمی آورد. اگر بیش از حد محکم باشد، ترساننده می شود. باید اندازه درستی از صمیمیت، کنجکاوی و ابهام در خود داشته باشد. اگر نمونه های موفق سرآغ دارید به جمله های ابتدایی آن ها دقت کنید. در یک لحظه جهان داستان را می سازند و ذهن خواننده را قفلک می دهند تا بداند پشت این تصویر چه خبر است.

● اشتباهات رایج در آغاز داستان

اول، شروع با اطلاعات اضافی «اسم من نادر است. در سال ۱۳۴۵ در تهران به دنیا ادمم...» این نه آغاز داستان است، نه دعوت به سفر، بلکه فرم ثبت نام مدرسه است!

دوم، شروع با توصیف طولانی

سه پاراگراف درباره طلوع خورشید، پیش از آنکه کسی کاری بکند. خورشید طلوع کرده، تمام توصیفات دم دستنی و ساده و حوصله سربرند. مخاطب کلافه می شود.

سوم، شروع با فلسفه بافی های آیکی

جمله هایی از جنس «زندگی مثل نسیم است...» که خواننده را به جای کنجکاوی، به خمیازه می رساند.

● بهترین آغاز، کنجکاوی برمی انگیزد

جمله اول باید «سؤال» ایجاد کند، نه «پاسخ». خواننده وقتی درگیر می شود که احساس کند چیزی در این جهان ناتمام است و باید ادامه دهد تا راز آن را بفهمد. مثلاً: «در دشت به دنیا امدم و غیر از آن چیزی نمی شناسم. برایم تعریف کرده اند که، در حدود دوسالگی، خودم را نزدیک پنجره کشاندم تا تماشا کنم؛ آن فضای ساخته شده از بتن سیاه که لایه ضخیمی از قیر آن را پوشانده بود...» (میرا، نوشته کریستوفر فرانک، ترجمه لیلی گلستان)

در همان جمله ابتدایی، هزار سؤال پنهان شده است. این یعنی حرکت از همان کلمه اول.

● نکته ای از تجربه نویسندگان بزرگ

چخوف می گفت «شروع داستان مثل باز کردن در اتاقی تاریک است؛ باید فقط به اندازه نور لازم در را باز کنی.»

یعنی لازم نیست همه چیز را در آغاز روشن کنیم. گاهی بهترین آغاز، فقط سایه ای از حقیقت را نشان می دهد و خواننده را به دنبال نور می فرستد.

نویسندگان تازه کار معمولاً می خواهند در جمله اول همه چیز را بگویند؛ زمان، مکان، شخصیت، پیشینه، و حتی پایان. نتیجه؟ جمله ای چاق و نفس گیر که زیر بار خودش له می شود. در حالی که نویسنده حرفه ای می داند جمله اول فقط باید در را نیمه باز بگذارد. نوشتن جمله اول شبیه دیدار اول است. نه باید زیادی خودمانی باشی. نه آن قدر رسمی که طرف مقابل احساس کند در مصاحبه شغلی نشسته است! کمی رمالودی، کمی صمیمیت و کمی اعتماد به نفس. ترکیب طلایی آغاز است. نخستین جمله، فقط آغاز داستان نیست؛ چکیده روح نویسنده است. در همان چند کلمه، لحن و نگاه و جهان داستان آشکار می شود. پس به جای اینکه بی فکر سراغش برویم، باید با احترام و وسواس طراحی اش کرد. به یاد داشته باشیم: اگر خواننده را در همان جمله اول از دست بدهیم، دیگر فرصتی برای نجات باقی نمی ماند.

در دنیای داستان نویسی، گاهی همه چیز به یک جمله بستگی دارد.

● با احترام عمیق به نیکلای گوگول، استاد طنز و دیوانگی.

مدیر عالی حرم مطهر امام رضا(ع) بیان کرد

۳۸۰ عنوان کتاب در ۲۵ هزار نسخه در رواق های کتاب حرم رضوی

مدیر عالی حرم مطهر امام رضا^(ع) در دیدار با رئیس مرکز اسناد و کتابخانه ملی شرق کشور گفت: تعداد ۳۸۰ عنوان کتاب در ۲۵ هزار نسخه در رواق های کتاب حرم مطهر امام رضا^(ع) در اختیار زائران است. رضا خوراکیان در دیدار رئیس و دیگر مسئولان و کارکنان مرکز اسناد و کتابخانه ملی شرق کشور، افزود: سالانه یک میلیون و ۲۰۰ هزار جلد کتاب در حرم منور رضوی تقدیم زائران می شود. مدیر عالی حرم مطهر امام رضا^(ع) با تأکید بر تلاش گسترده برای بیگانه کردن نسل جوان با هویت تمدنی و تاریخی خود، افزود: زحمت شما در مرکز اسناد و کتابخانه ملی حفظ این هویت است که نتایج این اقدامات در کوتاه مدت دیده نمی شود، بلکه اهل فن آن را درک می کنند.وی همچنین با اشاره به ارزش جمع آوری اسناد و روشن شدن نکات مبهم تاریخی، ادامه داد: اسناد بسیار مهم است و درباره نکات زیادی روشننگری می کند. فعالیت مرکز اسناد و کتابخانه ملی در دوره اخیر فعالیت مرکز مشهد، مشهدود است. خوراکیان با مقایسه دستاوردهای فرهنگی و فکری با کارهای مهندسی، افزود: نتایج کارهای فرهنگی و فکری بلندمدت است و نباید انتظار نتیجه آنی داشت. به گفته این مقام مسئول در آستان قدس رضوی، هوشمندسازی در حرم رضوی با همکاری دانشگاه شریف و فردوسی برای ارائه خدمات بهتر به زائران نیز در حال پیگیری است. مدیرعالی حرم مطهر امام رضا^(ع) گفت: ۸۹ هزار خدمه و خادمیار در ۶۲ عنوان خدمتی در حرم مطهر رضوی مشغول به خدمت هستند. وی افزود: اولویت اصلی در حوزه حرم، فراهم کردن زیارتی آسان، ارزان و متعالی است که این امر از مبدا تا مقصد سفر زائر را شامل می شود. همچنین، توسعه شبکه سازی زائران در عرصه های مختلف و ارتقای گروه های دانشجویی، دانش آموزی و مسجدی باید انجام شود.

بررسی آثار اقتباسی کارنامه همایون ارشادی به بهانه درگذشتش

بازیگر ادبیات

مرحوم همایون ارشادی در نمایش از فیلم «درخت گلایی»

مسیر حرفه ای همایون ارشادی، بازیگر تازه درگذشته سینمای ایران، پیوند محکمی با کتاب و ادبیات داشته است. در کارنامه او هفت فیلم اقتباسی دیده می شود که در میان بازیگران ایرانی یک رکورد محسوب می شود. او از «طعم گیلان» عباس کیارستمی تا بازی در فیلم هایی مثل «درخت گلایی»، «بادبادک باز، همواره نماینده نوعی نگاه انسانی و اندیشمند به شخصیتش بوده است. نگاهی که میان سکوت، کتاب و درون نگری شکل می گیرد. به بهانه درگذشت همایون ارشادی در روزهای اخیر، در این یادبود به معرفی آثاری می پردازیم که فیلم های اقتباسی کارنامه او

از آن ها برگرفته شده اند.

●

گروه فرهنگ و ادبیات

●

در میان نقش های کم حرف، درون گرا و تأمل برانگیز همایون ارشادی، حضور او در فیلم «درخت گلایی» ساخته داریوش مهرجویی، جایگاهی ویژه دارد. فیلم که اقتباسی از یکی از داستان های کوتاه گلی ترقی است، یکی از شاعرانه ترین و در عین حال فلسفی ترین آثار سینمای ایران در دهه ۷۰ محسوب می شود. کتاب «جایی دیگر» نوشته گلی ترقی، از داستان نویسان مدرن، است. کتاب نثر ساده، اما پرمفومی دارد.

در این داستان ها اغلب جنبه خیالی غالب است، اما درواقع روایتگر زندگی و وضعیت واقعی خیلی از آدم هاست. شخصیت ها هم در ناامیدی و تمایل به انزوا مشترک اند. «بازی ناتمام»، «اناربانو و پسرهایش»، «سفر بزرگ امینه»، «درخت گلایی»، «بزرگ بانوی روح من» و «جایی دیگر» داستان های این کتاب هستند. در میان این داستان ها «درخت گلایی» که ماجرای مرد نویسنده ای است که برای نوشتن و فرار از خستگی هابه باغ دوران کودکی اش پناه آورده است، شهرت بیشتری دارد و داریوش مهرجویی براساس آن فیلمی را روی پرده سینما برده است.

پانزده سال پس از «درخت گلایی» ارشادی بار دیگر در فیلمی اقتباسی مقابل دوربین مهرجویی قرار

می گیرد. ماجرای فیلم «چه خوبه که برگشتی» برگرفته از داستان نزاع ایوان ایوانوویچ و ایوان نیکیفوروویچ از نیکلای گوگول بود و مهرجویی پس از چند تجربه ناموفق مثل «تارنجی پوش» و «آسمان محبوب» به سینمای محبوب و دغدغه مندش برگشته بود. فیلم نامه را خود مهرجویی نوشته و در آن مفاهیم فلسفی، طنز و کنایه های اجتماعی در هم تنیده شده بود. داستان این کتاب درباره دو ارباب روسی است که نام کوچک هر دو ایوان است. دوستی و علاقه این دو فرد به هم شهره آفاق است و سال هاست که در کنار هم هستند. اما یک روز سر یک تفتک، دعوا می کنند و همین نزاع کوچک بایه محکم دوستی شان را متزلزل می کند و از آن پس نزاعی طولانی بینشان شکل می گیرد که به سرانجامی نمی رسد. گوگول در این اثر، زندگی پیش پا افتاده و مبتذل مردم عامی را با لحنی طنز به نمایش می گذارد.

«اشباح» آخرین همکاری ارشادی و مهرجویی بود. این فیلم اقتباسی از نمایشنامه ایبسن بود و همچون فیلم قبلی مهرجویی، با آثار درخشان این کارگردان فاصله داشت. نمایشنامه های «خانه عروسک» و «اشباح» از آثار مهم نمایشی هنریک ایبسن است. ایبسن در نمایشنامه «اشباح» مسئله میراث اجدادی و تأثیر آن درافراد را بررسی می کند. در این نمایشنامه که ایبسن آن

را سال ۱۸۷۹ نوشته است. «نورا» زن جوان زنده دل و پرنشاطی است که برای نجات شوهر خود «هلمر» از یک بیماری سخت و خطرناک و تأمین مخارج مداوای او، پنهانی از شوهر، امضای پدر خود را برای گرفتن وامی جعل می کند.

فیلم «ایتالیا ایتالیا» به کارگردانی کاوه صباغ زاده، یکی از آثار کمتر دیده شده در سینمای ایران است. این فیلم از داستان کوتاهی از جومیا لاهیری، نویسنده هندی تبار، اقتباس شده بود. فیلم فضایی سرخوشانه و فانتزی داشت که نمونه اش کمتر در سینمای ایران ساخته می شود. این فیلم اقتباسی از «یک مسئله موقتی» یکی از داستان های مجموعه «ترجمان دردها» بود. «ترجمان دردها» اولین کتاب جومیا لاهیری است که اولین بار با عنوان «interpreter of maladies» در سال ۱۹۹۹ منتشر شد. این کتاب مجموعه ای از ۹ داستان کوتاه درباره مهاجران هند و بنگالی است که در آمریکا زندگی می کنند. لاهیری این داستان ها را در دوران دانشگاه نوشته بود و بعدها تصمیم به انتشارشان گرفت. شخصیت های این مجموعه از داستان های جذاب و تأثیرگذار لاهیری، با قدم گذاشتن روی مرز میان سنت های هندی به ارث گذاشته شده و سرگشتگی های دنیای مدرن، به دنبال عشقی وری محدودیت های فرهنگی و زمان هستند. جومیا لاهیری با بینش فرهنگی کم نظیر و مهارت های منحصربه فرد خود در داستان سرایی، مجموعه ای

را خلق کرده است که از ذهن مخاطب پاک نخواهد شد.

فیلم «بادبادک باز» ساخته مارک فورستر در سال ۲۰۰۷، بر اساس رمان پرفروش خالد حسینی، یکی از تأثیرگذارترین اقتباس های ادبی دهه اول قرن بیست ویکم بود. در میان چهره های بین المللی فیلم، حضور بازیگر ایرانی همایون ارشادی در نقش «امیر بزرگ سال» نقطه درخشانی است؛ شخصیتی که بار گناه و گذشته را بر دوش می کشد و در جست وجوی بخشش به وطن بازمی گردد. کتاب «بادبادک باز»، تاکنون چندین جایزه ادبی دریافت کرده است. به عنوان مثال می توان به جایزه ادبی بوکه ۲۰۰۴ و جایزه ادبی الکس اشاره کرد. این رمان جذاب مربوط به زمانی است که خاندان سلطنتی افغانستان به یک باره سقوط کرد. شوروی سابق در امور داخلی کشور مداخله می کرد و گروه طالبان روی کشور مسلط شد. بُعد سیاسی این رمان خیلی کم رنگ و تمرکز بیشتر روی احساسات و روابط میان مردم است. این رمان مشکلات و رنج افغانستان و مردمش را به نمایش می گذارد، از رسوم متفاوت در نژاد های متفاوت تا تناقض فکری مردم میان آنچه از گذشتگان آموخته اند و آنچه دنیای مدرن به آن ها نشان می دهد. رمان زندگی امیرو حسن را تعریف می کند. دو پسری که با هم بزرگ شده اند و دوستی عمیقی بینشان برقرار است، اما از دو دنیای متفاوت هستند.

فیلم «مردی تحت تعقیب» به کارگردانی آنتون کوربین، سال ۲۰۱۴ در ژانر فیلم جاسوسی ساخته شد و ارشادی نقشی کوتاه در این فیلم داشت. این فیلم از زوئی رمانی به همین نام به قلم جان لوکاره، نویسنده انگلیسی، ساخته شد و با تغییراتی جزئی به فیلمی سینمایی تبدیل شد. این کتاب به فارسی ترجمه نشده، اما جزو آثار درخشان جان لوکاره محسوب می شود. جان لوکاره پیش از اینکه به نویسندگی روی بیاورد در سازمان های جاسوسی فعالیت می کرد.

«علی و نینو» در سال ۲۰۱۶ براساس رمانی از کوربان سعید با همین نام ساخته شد و ارشادی در آن نقش پدری سنتی و مقتدر را بازی می کرد که با تغییرات تاریخی، فرهنگی و شخصی نسل نوجوان تر رویه رو است. در نقدهایی که درباره این فیلم نوشته شد، نقش ارشادی را در فیلم کلیدی و تأثیرگذار دانستند، پدری با قدرت، ارزش ها و دیدگاه سنتی که با بحران ها و عشق نسل بعد روبه رو می شود. رمان «علی و نینو» به زبان ترکی آذربایجانی یکی از مهم ترین کتاب های ادبیات داستانی آذربایجان است که از زبان های متعدد ترجمه شده است. رمان داستان دلدادگی علی پسر آذربایجانی و نینو دختر گرجی است که در بحبوحه جنگ جهانی اول و تشکیل جمهوری محمد امین رسول زاده عاشق یکدیگر می شوند.

معرفی کتاب «ای من» اثر امیرحسین روح نیا

اصالت مرگ و قیمت زندگی

مرغ پهن بال ام را دیدم که دور سرم می گردید.
تغیر کشید.
اوج گیرنده به چپ و راست بال زد و با چرخشی ملایم سمت من بازگشت.
بال هایش را جمع کرد.
مانند شهاب سنگی که از کهکشان سقوط کند.
سینه ام را هدف گرفته بود.
خیره به مرغ پهن بال مانده بودم و چشمانش را آشنا یافتم.
چشمائی سیاه و درشت.
پرنده هرچه پایین تر می آمد، سفیدتر می شد و تنه اش کشیده تر و درخشان تر از قبل.
پایین و پایین تر آمد و هنگامی که به چند قدمی ام رسید، تبدیل شد به فرشته ای پُر نور...
فرشته با همان سرعتی که پیش می آمد، از میان سینه ام گذشت.
تعادل راز دست دادم.
اقدام.
اما هنوز فرشته سفیدرامی دیدم که داشت بال می زد و اوج می گرفت.
کمی بالاتر ایستاد.
به من نگاه کرد که روی زمین پهن شده بودم.
برایم دست تکان داد.
چشمانش را شناختم.
من چشمان مادرم را شناختم و چشم های فرزانه را...
آن چشم های سیاه گیرا...

● بخشی از متن کتاب

به آدم ها نگاه کردم.
بیشتری ها سر در یقه لباس هایشان فرو برده بودند و با شال و لباس پشمی، خودشان را پوشانده بودند و با اینکه هنوز سه چهار شب مانده بود به چله، خیلی ها هندوانه به بغل داشتند و انار در زنبیل هایشان ریخته بودند.
دوباره همان سایه به پیاده رو خزید.
بی معطلی آسمان را جستم.
خودش بود.

خُرد سالش را به دلیل سرطان از دست داده و ۱۰ روز بعد از خاک سپاری دخترش متوجه می شود همسر سابقش (مینا) از آلمان برگشته و از او شکایت کرده و مهریه اش را اجرا گذاشته است.
سیاووش تازه می فهمد روند طلاق غیابی را کامل نکرده و مینا همچنان زنش است.
فردای آن روز، صاحب شرکت چک تسویه حساب سیاووش را برایش می فرستد.
چکی که هیچ وقت پاس نمی شود.
سیاووش علی رغم اوضاع نامناسب روحی و جسمی، اما به دلیل فشار مالی مجبور می شود پیشنهاد مدیر انتشارات را بابت ویرایش کتابی جدید بپذیرد.
سیاووش هم زمان درگیر پروسه روان کاوی دکتر آذین نیز می شود و کم کم متوجه می شود محتوای کتاب با روند درمانی دکتر آذین هم خوانی هایی دارد.
این موضوع او را نسبت به حسن نیت دکتر آذین مشکوک می کند.
کم کم سر و کله دوستان قدیمی اش پیدا می شود.
هر کدام سعی دارند به شیوه خودشان به او کمک کنند.
در طول داستان دادگاه مینا برگزار می شود.
وکیل مینا، که از دوستان قدیمی و مشترک آن هاست، سعی دارد پرورنده آن ها را با توافق حل و فصل کند.
در جلسه توافق، سیاووش متوجه می شود زمانی

محمد رضا معلمی

موضوع رمان «ای من» زندگی است.
با تأکید بر این واقعیت که اگر انسان در مواجهه با مرگ، بتواند اصالت آن را درک کند، قیمت زندگی و ارزش

آدم ها، خانواده و دوستانش را خواهد فهمید و از آن لحظه به بعد در پاسداشت ایشان از هیچ کوششی فرو نخواهد گذاشت.
زندگی میان دو عَدم نیست که بیهوده باشد.
زندگی کوشش بی امانی است برای درک گذشته، تاراه زیستن در اکنون و آینده هموار شود.
زندگی مقصد نیست.
مسیری است که می تواند هر لحظه با طلوع یک لیخند آغاز شود.
زندگی لیخند مهرانگیز فرزندان آدم به روی هم است.
زندگی محبت است و...

«محبت درست نشود میان دو کس، مگر آنکه یکی دیگری را گوید: ای من.» تذکرهٔ الاولیاء - عطار نیشابوری

● خلاصه ای از داستان

سیاووش و پیراستار آشفته احوالی است که دختر